

DMT

Duhovna molekula

Revolucionarno istraživanje jednog liječnika
o biologiji stanja na rubu smrti i mističnih
iskustava

Dr. med. Rick Strassman

TELEdisk, 2010.

Biblioteka

Sujetlost

Nakladnik

TELEdisk d.o.o.

Naslov originala

DMT: The Spirit Molecule

Copyright © 2001 by Rick J. Strassman, M.D.

Copyright za Hrvatsku © TELEdisk d.o.o.

Jednik biblioteke

Danko Imenjak

Prijevod i lektura

Đorđe Čatić

Grafička obrada

TELEdisk d.o.o.

Design naslovnice

Madart design

Tisak

Tisak 2 Tisak d.o.o.

BN 978-953-7039-84-4

OP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 741504

Sva prava su pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati ili koristiti na bilo koji način, bilo mehanički ili elektronički, uključujući preslikavanje, snimanje ili bilo koji sustav pohrane i čitanja podataka, bez pismenog dopuštenja izdavača.

Dobrovoljcima, i njihovim bližnjima!

Sadržaj

Zahvale	xi
Uvod	xv
Prolog: Prve seanse	3
I. dio: Građevni blokovi	
1 ■ Psihodelične droge: znanost i društvo	23
2 ■ Što je DMT?	43
3 ■ Epifiza: upoznajte duhovnu žlijezdu	57
4 ■ Psihodelična epifiza	68
II. dio: Začecje i početak	
5 ■ 89-001	89
6 ■ Labirint	99
III. dio: Dispozicija, okruženje i DMT	
7 ■ Biti volonter	121
8 ■ Ubrizgani DMT	135
9 ■ Pod utjecajem	142
IV. dio: Seanse	
10 ■ Uvod u izvještaje	153
11 ■ Osjećanje i razmišljanje	156
12 ■ Nevidljivi svjetovi	176
13 ■ Kontakt kroz veo: 1	184
14 ■ Kontakt kroz veo: 2	201

15 ■ Smrt i umiranje	218
16 ■ Mistična stanja	231
17 ■ Bol i strah	245

V. dio: Pauza

18 ■ Ako i jest tako, pa što?	265
19 ■ Poteškoće	277
20 ■ Kako stadoh na sveti žulj	293

VI. dio: Što je moglo i što može biti?

21 ■ DMT: duhovna molekula	309
22 ■ Budućnost istraživanja psihodelika	327

Epilog	341
Bilješke	345
O autoru	359

Zahvale

Mnogi su kolege, odbori i agencije pomogli u svim fazama ovog istraživanja. Neki od njih zaslužuju da ih se posebno spomene. Pokojni dr. Daniel X. Freedman s Katedre za psihijatriju sveučilišta UCLA zalagao se za ove projekte na svim razinama i pomogao da dobijem prva financijska sredstva, što je bilo od presudne važnosti. Osoblje u američkoj Državnoj upravi za hranu i lijekove i Upravi za suzbijanje droga bilo je izuzetno fleksibilno i puno razumijevanja s obzirom na neuobičajene okolnosti istraživanja. Dr. sc. Clifford Quails, biostatističar Sveučilišta New Mexico, proveo je mnoge sate, dane i tjedne u obradi brojeva u Istraživačkom centru, u svom i mom domu. Dr. sc. David Nichols, sa Sveučilišta Purdue, stvarao je DMT bez kojeg se istraživanje nikada ne bi moglo provesti.

U svakom trenutku Medicinski fakultet Sveučilišta New Mexico pružao mi je u radu akademsku, fizičku i administrativnu podršku. Dr. Walter Winslow, pročelnik Katedre za psihijatriju, dao mi je veliku slobodu djelovanja kao jednom od njegovih tada malobrojnih istraživača znanstvenika. Dr. Samuel Keith nastavio mi je pružati iznimnu administrativnu i akademsku pomoć te savjete nakon što je dr. Winslow otišao u mirovinu. Dr. Alan Frank, predsjednik sveučilišnog Odbora

za etiku istraživanja na ljudima, rješavao je moje zahtjeve dosljedno i nepristrano.

Općem kliničkom istraživačkom centru Sveučilišta New Mexico dugujem zahvalnost na desetljeću pomoći u svim mojim istraživanjima: melatonina, DMT-a i psilocibina. Dr. Jonathan Lisansky, kolega iz Centra za psihijatriju i istraživanja Sveučilišta New Mexico, upoznao me s pokojnim dr. Glennom Peakeom, znanstvenim direktorom Općeg kliničkog istraživačkog centra. Zajedno su me nagovorili da 1984. odem u Albuquerque. Dr. Philip Eaton uspješno je preuzeo upravljanje Općim kliničkim istraživačkim centrom poslije iznenadne smrti dr. Peakea i jedva da je okom trepnuo kad sam rekao da sam odlučio proučavati psihodelične droge. Dr. David Schade, Joy McLeod i Alberta Bland pomagali su mi tijekom godina vještom laboratorijskom podrškom. Lori Sloane iz Računalnog centra održavala je sve strojeve maksimalno djelotvornima, naizgled zapanjujućom lakoćom, i naučila me koristiti programe za čije bi mi razumijevanje inače bile potrebne godine.

Najljepša hvala bolničkom i ambulantnom medicinskom osoblju, kao i kuhinjskom i administrativnom, posebno Kathy Legoza i Irene Williams. Viša medicinska sestra Laura Berg i medicinska sestra Cindy Geist pružale su junačku, veselu i discipliniranu podršku tijekom svih istraživanja. Medicinska sestra Katy Brazis također je svojim vještinama doprinijela prvim psihijatrijskim intervjuima.

Velikodušna istraživačka potpora Zaklade škotskog obreda za istraživanje shizofrenije pomogla je da utvrdim znanstvenu vrijednost najranijih faza projekta DMT. Kasnije je obilnija potpora istraživanjima DMT-a i psilocibina stigla od Nacionalnog instituta za zloupotrebu droga, odjela američkih Nacionalnih instituta za zdravlje.¹

Pri pisanju ove knjige John Barlow i Zaklada Rext kao i Andrew Stone pružili su presudnu prvu financijsku injekciju, a kasnija potpora Zaklade Barnhart omogućila projektu da se zahukta. Rick Doblin, iz Multidisciplinarnog udruženja za psihodelična istraživanja ljubazno nam je i velikodušno dodijelio Stoneovu i Barnhartovu potporu. Ned Naumes iz Zaklade Barnhart te Sylvia Thiessen i Carla Higdon iz Multidisciplinarnog udruženja za psihodelična istraživanja vješto su koordinirali prijenos novca od potpora.

Prijatelji, kolege, studenti, učitelji i mentori svojim su idejama i podrškom tijekom godina doprinijeli ovom projektu: Ralph Abraham, Debra Asis, Alan Badiner, Kay Blacker, Jill i Lewis Carlino, Ram Dass, David Deutsch, Norman Don, Betty Eisner, Dorothy i James Fadiman, Robert Forte, Shefa Gold, Alex Grey, Charles Grob, Stan Grof, John Halpern, Diane Haug, Mark Galanter, Mark Geyer, Chris Gillin, George Greer, Abram Hoffer, Carol i Rodney Houghton, Daniel Hoyer, Oscar Janiger, David Janowsky, Karl Jansen, Sheperd Jenks, Robert Jesse, Robert Kellner, Herbert Kleber, Tad Lepman, Nancy Lethcoe, Paul Lord, David Lorimer, Luis Eduardo Luna, John Mack, Dennis i Terence McKenna, Herbert Meltzer, David Metcalf, Ralph Metzner, Nancy Morrison, Ethan Nadelmann, Ken Nathanson, Steven Nickeson, Oz, Bernd Michael Pohlman, Karl Pribram, Jill Puree, Rupert Sheldrake, Alexander i Ann Shulgin, Daniel Siebert, Wayne Silby, Zachary Solomon, Myron Stolaroff, Juraj i Sonja Styk, Steven Szara, Charles Tart, Requa Tolbert, Tarthang Tulku, Joe Tupin, Eberhard Uhlenhuth, Andrew Weil, Samuel Widmer i Leo Zeff. Moja bivša supruga Marion Cragg bila je uz mene i pomagala u istraživanju tijekom svih preokreta, pružajući vrijedne savjete i preporuke.

Više ljudi dodatno je pročitalo dijelove ili čitav rukopis, te su dali slobodne i korisne komentare radne verzije, među kojima su: Robert Barnhart, Rick Doblin, Rosetta Maranoš, Tony Milosz, Norm Smookler, Andrew Stone, Robert Weisz i Bernard Xolotl.

Najljepša hvala Danielu Perrineu što je izradio najbolje moguće računalne slike molekularnih struktura iz knjige. Alexu Greyu veliko priznanje za sliku na naslovnoj stranici, kao i za to što me doveo u Inner Traditions gdje se Jonu Grahamu svidjelo što sam predložio. Rowan Jacobsen bio je sve što jedan urednik može biti, pa i više od toga. Nenadmašna redakтура Nancy Ringer unijela je u tekst brojna poboljšanja.

Zahvalan sam pokojnom glavaru zajednice zen budista, kao i samostanskim i laičkim zajednicama na njihovom učenju, vodstvu i snažnom modelu mističkog pragmatizma.

Najdublje se zahvaljujem mojoj obitelji, jer bez roditelja Alvina i Charlotte Strassman, moga brata Marca Strassmana i sestre Hanne Dettman ništa od ovoga ne bi bilo moguće.

I, naposljetku, čestitam, klanjam se i divim dobrovoljcima. Njihova hrabrost da putuju na krilima duhovne molekule, povjerenje da istraživački tim pazi na njihova tijela i umove dok oni idu naprijed te njihova ljubaznost u krajnje asketskoj i nezamislivo strogoj okolini s obzirom na uzimanje psihodeličnih droga služit će kao nadahnuće generacijama drugih tragalaca.

UVOID

Prva novija istraživanja u Sjedinjenim Državama, nakon praznine od dvadeset godina, o učincima psihodeličnih droga (ili halucinogena) na ljude počela su 1990. godine. Ta su istraživanja ispitala učinke N,N-dimetiltriptamina, ili DMT-a, izrazitog i jakog psihodelika brzog djelovanja. Tijekom pet godina koliko je trajao projekt dao sam oko četiri stotine doza DMT-a dobrovoljcima kojih je bilo šezdesetak. Istraživanje se odvijalo na Medicinskom fakultetu Sveučilišta New Mexico u Albuquerqueu gdje sam bio stalni izvanredni profesor psihijatrije.

DMT me privukao zato što je prisutan u tijelima svih nas. Vjerovao sam da je izvor DMT-a zagonetna žlijezda epifiza, sićušan organ smješten u središtu mozga. Današnja medicina nedovoljno poznaje ulogu te male žlijezde koja ima bogatu „metafizičku” povijest. Descartes je, primjerice, vjerovao da je epifiza „sjedište duše”, a i zapadne i istočne mističke tradicije smještaju naš najviši duhovni centar u okvire njezinih granica. Stoga sam se pitao nije li povišeno stvaranje DMT-a u epifizi odgovorno za „psihodelična” stanja koja se javljaju prirodno? Takva stanja mogla bi uključivati rođenje, smrt i iskustva na rubu smrti, psihoze te mistična iskustva. Tek kasnije, kad su istraživanja već poodmakla, počeo sam razmatrati ulogu DMT-a u iskustvima „izvanzemaljskih otmica”.

Projekt DMT temeljio se na najnovijim dostignućima znanosti o mozgu, posebno o psihofarmakologiji serotonina. Međutim, moja iskustva koja sam stekao kroz desetljeća dugu povezanost sa samostanom za razvoj i usavršavanje zenbudističkog nauka snažno su utjecala na način na koji smo pripremali ljude i nadzirali ih tijekom seansi s drogama.

DMT: Duhovna molekula iznosi dosadašnja znanja o psihodeličnim drogama općenito, a posebno o DMT-u. Zatim prati projekt istraživanja DMT-a od samih početaka, kroz labirint komisija i revizijskih odbora do konačne provedbe.

Iako smo svi vjerovali u potencijalno korisna svojstva psihodeličnih lijekova, studije nisu bile zamišljene kao terapijske pa su naši istraživački subjekti bili zdravi dobrovoljci. Projekt je dao obilje bioloških i psiholoških podataka koje sam velikim dijelom već objavio u znanstvenoj literaturi. Nasuprot tome, nisam napisao gotovo ništa o pričama dobrovoljaca. Nadam se da će mnogi izvaci iz preko tisuću stranica mojih bilješki koje sam ovdje unio dati uvid u iznimne emocionalne, psihološke i duhovne učinke tog kemijskog spoja.

Problemi unutar i izvan istraživačke okoline 1995. godine doveli su ta istraživanja do njihova kraja. Usprkos teškoćama na koje smo nailazili optimističan sam s obzirom na moguće koristi od kontrolirane upotrebe psihodeličnih lijekova. Na temelju onoga što smo naučili iz istraživanja u New Mexico nudim cjelovitu viziju uloge DMT-a u našim životima i zaključujem prijedlogom plana istraživanja i optimalnih uvjeta za budući rad s DMT-em te sličnim drogama.

Pokojni Willis Harman bio je jedan od najbritkijih umova na području psihodeličnih istraživanja. Na početku svoje karijere on i njegovi suradnici davali su LSD znanstvenicima u nastojanju da unaprijede njihove vještine rješavanja problema. Otkrili su da LSD pokazuje jak pozitivan učinak na kreativnost. To granično istraživanje ostaje prvi i jedini znanstveni projekt o upotrebi psihodelika za poboljšanje kreativnog procesa. Kada sam trideset godina kasnije (1994.) upoznao Willisa, on je bio predsjednik Instituta noetičkih znanosti, organizacije koju je osnovao Edgar Mitchell, šesti čovjek koji je hodao Mjesecom. Mistično iskustvo koje je imao pri pogledu na Zemlju za vrijeme povratka nadahnulo ga je

da proučava pojave izvan dohvata tradicionalnih znanosti koje bi, ipak, mogle doprinijeti široj primjeni znanstvene metode.

Jednog dana za vrijeme duge šetnje duž središnjeg kalifornijskog obalnog lanca Willis je odlučno rekao: „Bilo bi vrijeme da konačno proširimo raspravu o psihodelicima.” Kao odgovor na njegov zahtjev u ovu sam knjigu uključio vrlo spekulativne ideje i osobne motive za to istraživanje.

Takav pristup nikoga neće zadovoljiti u potpunosti. Velika je suprotnost između onoga što znamo intelektualno ili čak intuitivno te onoga što možemo iskusiti pomoću DMT-a. Kao što je jedan od naših dobrovoljaca uzviknuo nakon prve seanse s visokom dozom: „Super! Ovako nešto nikada nisam doživio!” Ili kao što je rekao Dogen, japanski učitelj budizma iz 13. stoljeća: „Istina uvijek mora biti takva da nas uznemiri.”

Entuzijastima kulture psihodeličnih droga možda se neće svidjeti moj zaključak: sam po sebi, DMT nema korisnih učinaka. Međutim, vrlo je važan kontekst u kojem ga ljudi uzimaju. Zagovornici veće kontrole nad drogama mogli bi osuditi ono što će im zvučati kao ohrabrenje za uzimanje psihodeličnih droga i veličanje iskustava s DMT-em. Sljedbenici i glasnogovornici tradicionalnih religija mogli bi odbaciti sugestiju da se pomoću droga može pristupiti duhovnim stanjima, te dobiti mistične informacije. Oni koji su preživjeli „izvanzemaljske otmice” i njihovi pobornici mogli bi moju sugestiju protumačiti na način da je DMT najuže povezan s tim događajima kao izazov „realnosti” njihovih iskustava. Protivnici i zagovornici prava na pobačaj mogli bi pronaći zamjerke mojoj pretpostavci da oslobađanje DMT-a iz epifize četrdeset i deveti dan nakon začeća označava ulazak duha u fetus. Istraživači mozga mogli bi prigovoriti mišljenju da DMT utječe na sposobnost mozga da *prima* informacije, a ne samo da stvara te opažaje. Također bi mogli odbaciti pretpostavku da DMT *može omogućiti našim mozgovima da opažaju tamnu materiju ili paralelne svemire*, razine postojanja naseljene svjesnim entitetima.

Međutim, kad ne bih opisao sve ideje u osnovi proučavanja DMT-a i čitav raspon iskustava naših dobrovoljaca, ne bih ispričao cijelu priču. A da nema radikalnih prijedloga koje iznosim u pokušaju da objasnim seanse dobrovoljaca, *DMT: Duhovna molekula* mogla bi, u najboljem

slučaju, imati slab učinak na područje rasprave o psihodeličnim tvarima; u najgorem, knjiga bi to polje suzila. Niti bih bio iskren kad ne bih podijelio vlastite spekulacije i teorije koje se temelje na desetljećima proučavanja i slušanja stotina seansi s DMT-em. Zbog toga sam to uradio. To je ono što se dogodilo. Ovo je ono što o tome mislim.

Za nas je izuzetno važno da razumijemo svijest. Jednako je tako važno da smjestimo psihodelične droge općenito, a posebice DMT, u osobnu i kulturnu matricu u kojoj činimo najviše dobra a najmanje štete. U tako široko otvorenom području istraživanja najbolje je ne odbaciti nijednu ideju dok zaista ne dokažemo da je pogrešna. Upravo sam u interesu širenja rasprave o psihodeličnim drogama napisao ovu knjigu.

DMT:
Duhovna
molekula

Prolog:

Prve seanse

Jednog prosinačkog jutra 1990. dao sam Philipu i Nilsu injekciju velike doze DMT-a intravenozno. Njih su dvojica bili prvi u istraživanju koji su primili DMT i pomagali mi da odredim optimalnu dozu i način injektiranja. Oni su bili naši „ljudski pokusni kunići”.

Dva tjedna ranije Philipu sam bio dao prvu dozu DMT-a. Kako ću opisati, intramuskularna injekcija u rame nije dala zadovoljavajući rezultat. Nakon toga smo se odlučili na unos intravenozno, pa je Nils tjedan dana kasnije primio drogu prvi put na taj način. Njegova je reakcija pokazala da je doza koju smo mu bili dali preniska. Zato će Philip i Nils danas primiti bitno veće doze intravenoznog DMT-a.

Bilo je teško povjerovati da stvarno dajemo DMT ljudima, dobrovoljcima. Dvogodišnji proces za dobivanje dozvole i sredstava koji mi se činio beskrajn stigao je napokon kraju. Ostvarenje cilja činilo se manje mogućim od neprestane borbe da se do njega uopće dođe.

I Philip i Nils imali su ranija iskustva s DMT-em, što mi je bilo drago. Otprilike godinu dana prije početka našeg istraživanja bili su prisutni na obredu u kojem je peruanski narodni liječnik svim sudionicima dao *ayahuascu*, legendarni čaj koji sadrži DMT. Njih dvojica bili su oduševljeni tim oralno aktivnim oblikom DMT-a i rado su sljedeći dan probali pušiti

čisti DMT, kad ga je bio donio jedan od sudionika radionice. Htjeli su osjetiti njegovo djelovanje na neposredniji i intenzivniji način nego kad bi ga uzeli u obliku čaja.

Iskustva Philipa i Nilsa s pušenjem DMT-a bila su tipična: iznenađujuće brzo javljanje učinaka, kaleidoskopske vizualne halucinacije i odvajanje svijesti od fizičkog tijela. I, što je vrlo neobično, bio je prisutan osjećaj „nekog drugog” mjesta unutar halucinacijskog svijeta u kojeg su mogli ući zahvaljujući tom izvanrednom psihodeličnom spoju.

Iskustvo koje su prethodno imali s DMT-em bio je vrlo važan faktor kad smo ih birali za prve dobrovoljce. Philipu i Nilsu bili su poznati učinci DMT-a. I još značajnije, bili su upoznati s učincima pušenja te droge, što im je poslužilo kao mjerilo adekvatnosti s obzirom na dvije različite metode unosa koje sam uzeo u obzir – intramuskularne (IM) ili intravenozne (IV), za izazivanje punih učinaka koji se javljaju prilikom pušenja. Budući da rekreativni korisnici obično DMT uzimaju pušenjem, želio sam da učinak bude koliko je moguće sličniji onome koji se javlja kad se uzima na taj način.

Toga dana kad je Philip primio prvu dozu DMT-a intramuskularno, već sam razmišljao unaprijed. Možda bi intramuskularna metoda mogla biti prespora i preblaga u usporedbi s pušenjem droge? Prema onome što sam ranije bio pročitao o intramuskularnom DMT-u znao sam da je potrebno vrijeme do jedne minute da počne djelovati, što je znatno duže nego kad se puši. Međutim, budući da su svi osim jednog dotad objavljenog rada o istraživanjima DMT-a na ljudima izvještavali o intramuskularnoj primjeni, bio sam prisiljen početi na taj način. Iz te starije literature moglo se zaključiti da će doza koju sam namjeravao dati Philipu – 1 miligram po kilogramu (mg/kg), dakle oko 75 mg – vjerojatno biti umjereno visoka.

Kad je počeo sudjelovati u našim istraživanjima Philip je imao četrdeset i pet godina. Nosio je naočale i bradu, bio je srednje građe i visine. Bio je međunarodno poznat klinički psiholog, psihoterapeut i voditelj radionica. Na riječima je bio blag ali izravan, a kod prijatelja i klijenata izazivao je duboku naklonost.

U to vrijeme Philip je ulazio u proces razvoda koji će postati posebno dug i težak. Život mu je bio obilježen brojnim dubokim promjenama,

gubicima i dobicima, a činilo se da jednakom smirenošću prima i dobro i zlo. Volio je govoriti da bi naslov njegovog bestslera o samopomoći mogao biti *Kako preživjeti život*.

Bilo je prošlo barem pet godina otkako sam zadnji put nekome dao bilo kakvu injekciju intramuskularno i bio sam nervozan zbog prve doze DMT-a na taj način. Što ako promašim? Posljednji put kad sam dao neku takvu injekciju vjerojatno je to bio antipsihotični lijek, haloperidol, nekom uznemirenom pacijentu s psihozom. Tim bi pacijentima često prije toga osoblje s psihijatrije ili policajci zavezali ruke i noge kako bi bili sigurni da njihovo dezorganizirano i uplašeno ponašanje neće završiti nasiljem. Time su ujedno ruke pacijenta bile u razmjerno stabilnom položaju za moju injekciju.

Pokušavao sam prizvati samopouzdanje s kojim sam nekada davao injekcije intramuskularno, budući da sam u prošlosti to učinio stotine puta. Tajna je bila u tome da injekciju treba zamisliti kao strelicu pikada. Na medicinskom fakultetu su nas učili da se pravimo kao da bacamo strelicu u zaokruženi deltoidni mišić ramena ili u *gluteus maximus*, mišić stražnjice. Jedan gladak pokret, uz ublažavanje pritiska čim igla prodre kroz kožu u mišić, obično je davao izvrsne rezultate. Vježbali smo ga na grejpovima.

Philip, međutim, nije bio ni grejp ni akutno psihotičan pacijent doveden na prisilno smirivanje. Bio je profesionalni kolega, prijatelj i dobrovoljac u istraživanju, ravnopravan meni i mojim pomoćnicima. On je trebao biti izviđač. Cindy, naša medicinska sestra i ja trebali smo ostati u „baznom logoru” da, po njegovu povratku, čujemo gdje je bio.

Vježbajući svoju tehniku po zraku prošao sam hodnikom do Philipove sobe.

Philip je ležao u krevetu. Njegova nova djevojka Robin sjedila je u blizini. Na ruci je imao labavo omotan tlakomjer. Tijekom seanse često smo mu mjerili puls i krvni tlak.

Objasnio sam što će se dogoditi: „Obrisat ću ti rame alkoholom. Uzmi vremena koliko ti treba da se pripremiš. Zatim ću te ubosti u rame, provjeriti da nisam u žili, a onda stisnuti injekciju. Moglo bi zaboljeti, a možda i neće. Zapravo, ne znam. Trebao bi nešto osjetiti za minutu ili manje, ali nisam siguran što će to biti. Ti si prvi.”